

Alzheimercentrum

Erasmus MC

Erasmus MC

Migrantenpoli en TULIPA studie: Dementiediagnostiek bij 1^e generatie (arbeids)migranten

Dr. Janne Papma

Alzheimercentrum Erasmus MC

9 april 2021

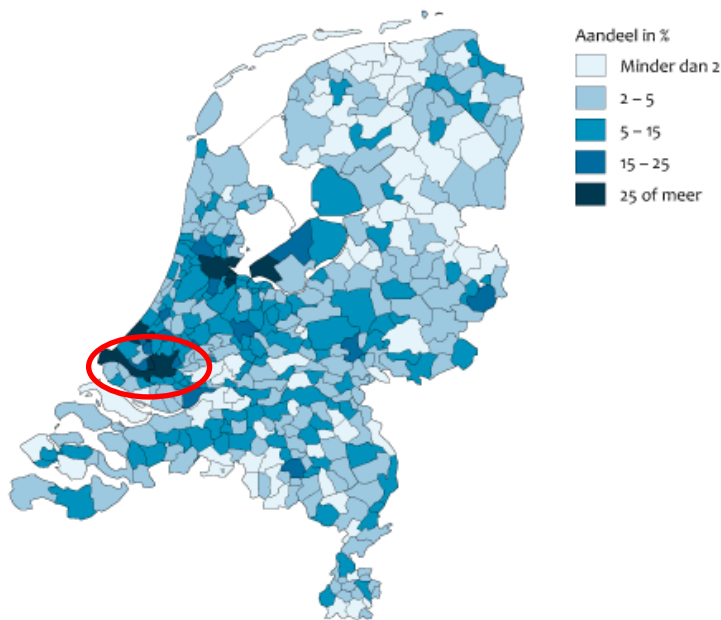
ZonMw

Erasmus MC

Introductie en probleemdefinitie

- Stijging in het aantal 1^e generatie (arbeids)migranten met dementie in Nederland (28.000 – 38.000 in 2020)
- In specifieke steden: Rotterdam, Amsterdam, Den Haag

Bron: CBS.

CBS/jan14
www.clo.nl/nl210904

Rotterdam

- 50,3% migratieachtergrond
- 37,9% niet-Westerse achtergrond
- Turkije, Marokko, Ned. Antillen, Suriname, Kaapverdië

Erasmus MC

Erasmus

Culturele diversiteit in Nederland

- Immigratie uit vroegere koloniën (Suriname, Nederlandse Antillen)
- Arbeidsimmigratie tussen 1950 en 1974 (Turkije, Marokko)
- Familie hereniging na 1974 (Turkije, Marokko)
- Vluchtelingen/asielzoekers na 1980

M.n. arbeidsmigranten planden om terug te gaan naar land van herkomst – nooit taal geleerd.

Veel van hen zijn laagopgeleid/ongeleterd

Hoge prevalentie risicofactoren dementie

Erasmus MC

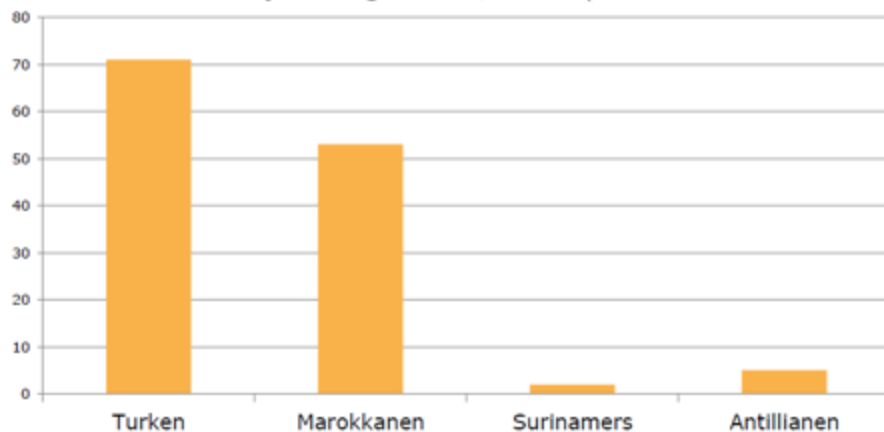
Geheugenpoliklinieken en niet-Westerse migranten

Geheugenpoliklinieken in NL niet voorbereid op stijging niet-Westerse migranten voor dementiediagnostiek;

- Taalbarrière
- Cultuur 'barrière' en verklaringen voor ziekte
- Verwachtingen van gezondheidszorg
- Opleidingsniveau en analfabetisme

Barrières in diagnostiek: Taal

spreekt geen NL/veel moeite

Anamnese niet mogelijk of lastig*;

Problemen inzetten mantelzorgers
vertaling anamnese:

- Health literacy
- Weinig kennis over dementie en (bijpassende) symptomen
- Subjectiviteit door schaamte
- Subjectiviteit door andere prioriteiten
- Validiteit testonderzoek in gevaar

Erasmus MC

Barrières in diagnostiek: Cultuur

Beleving dementie:

- Taboe of schaamte voor ziekte
- Andere verklaringsmodellen voor dementie (medical model, biopsychosocial model, spiritual experience, normal ageing, Van Wezel 2016)
- Somatiseren van cognitieve of psychische problematiek

Interactie met arts:

- Vertrouwensband/stellen van persoonlijke vragen

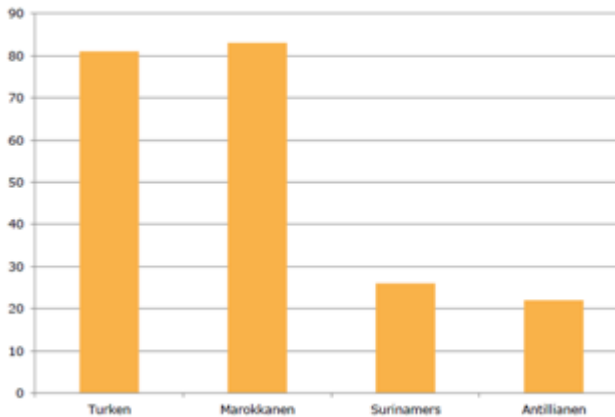
Barrières in diagnostiek: Verwachtingen gezondheidszorg

- Gezondheidszorg en manier van verwijzen anders ingericht in land van herkomst
- Onbekendheid met dementiediagnostiek

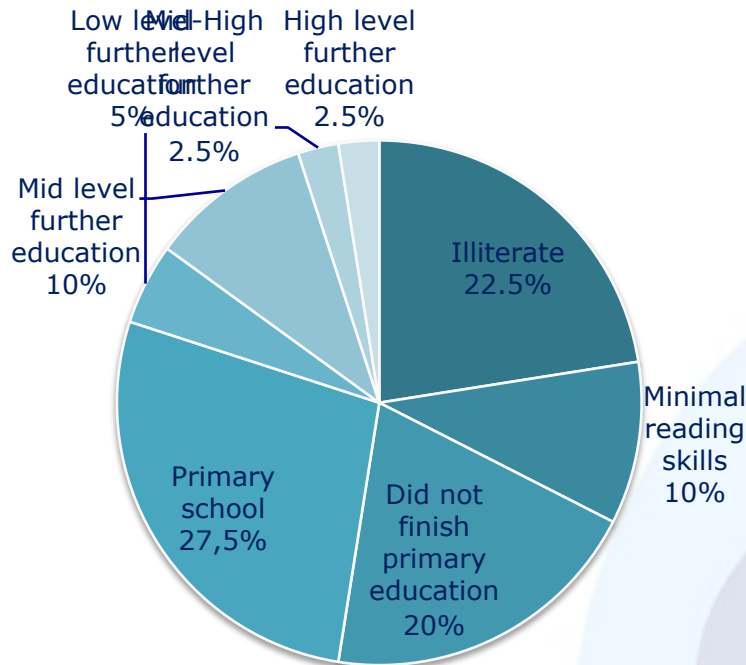

Barrières in diagnostiek: opleiding/geletterdheid

Opleidingsniveau, % ten hoogste basisonderwijs

- Lezen/schrijven
 - Let op! Berbers!
- Minder 'test-wise'
- Abstraherend vermogen (brain is shaped by education)
- Normatieve data

Education level

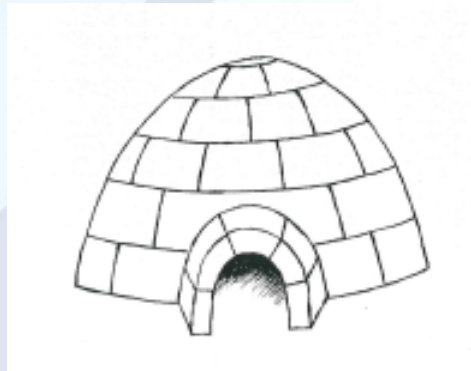
Inside the Letterbox: How Literacy Transforms the Human Brain

Stanislas Dehaene, Ph.D.

Voorbeelden effecten ongeletterdheid/lage opleiding

Problemen binnen neuropsychologische diagnostiek:

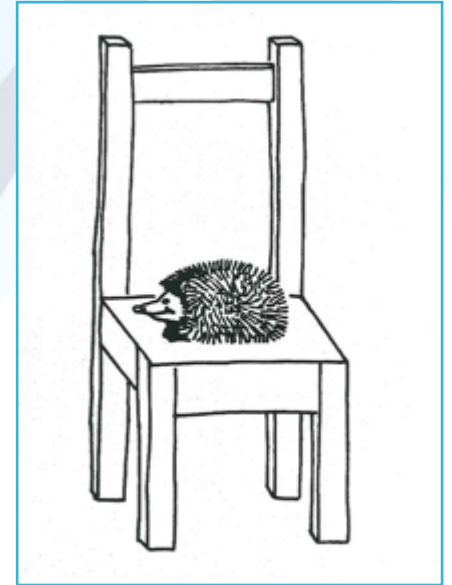
- **Westerse stimuli (Onbekendheid met stimuli)**
- Zwart/wit lijntekeningen (Boston naming test)
- Paper and pencil test (visuo-constructie)

Neuropsychologisch onderzoek

Problemen binnen neuropsychologische diagnostiek:

- Westerse stimuli (onbekendheid)
- **Zwart/wit lijntekeningen (Boston naming test/VAT)**
- Paper and pencil test

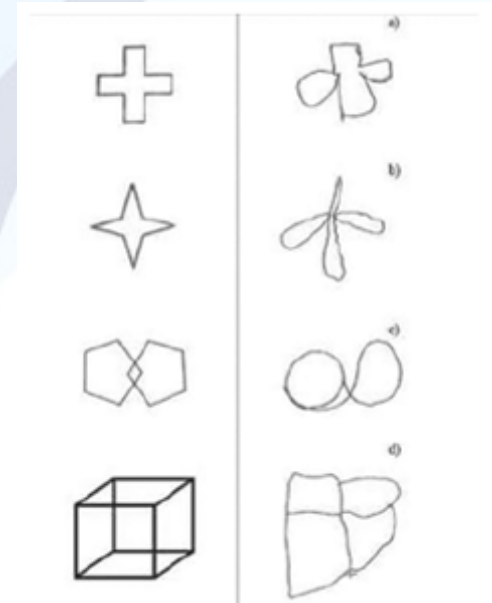
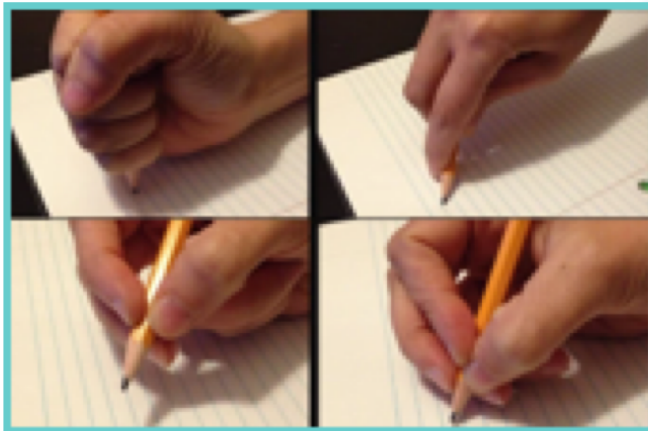
Color makes a difference: Two-dimensional object naming
in literate and illiterate subjects

Alexandra Reis^{a,b,c,*}, Luís Faísca^{a,b}, Martin Ingvar^c, Karl Magnus Petersson^{b,c,d}

Neuropsychologisch onderzoek

Problemen binnen neuropsychologische diagnostiek:

- Westerse stimuli (onbekendheid)
- Zwart/wit lijntekeningen (Boston naming test)
- **Paper and pencil test (visuo-constructie)**

Visuoconstructional Abilities in Cognitively Healthy Illiterate Turkish Immigrants: A Quantitative and Qualitative Investigation

T. Rune Nielsen and Kasper Jørgensen

Screening: Mini Mental State Examination

MMSE score van gezonde autochtone analfabeet 14-20!

Afkapwaarde bij Turkse en Marokkaanse migranten: 18/30 (Zwart et al., 2015)

Problemen MMSE bij Turkse en Marokkaanse migranten

- Oriëntatie in plaats (Provincie)
- Spelling (WORST)
- Rekenen (100-7-7-7)
- 'Nu eens dit en dan weer dat'
- Sluit uw ogen
- Papiertje dubbelvouwen, en op schoot leggen
- Zin schrijven
- Natekenen van zeshoeken

Effecten op dementiediagnostiek

- Uitnodigingsbrief
- (Hetero)anamnese / IADL
- Screening
- Neuropsychologisch onderzoek – cognitieve profilering
- Uitslaggesprek

Migrantenpolikliniek en TULIPA studie

Vanaf **2015** Migrantenpoli Erasmus MC & Maasstad ziekenhuis

- Taalbarrière
 - Cultuur barrière
 - Verwachtingen zorg
 - Analfabetisme
- }
1. Getrainde (student) tolken
 2. Cultuur-sensitief werken
 3. Aanpassing test protocol /neuropsychologisch onderzoek

STICHTING COOLSINGEL

Vanaf **2017** TULIPA studie

Cultuur-sensitieve werkwijze

- Contactname via cultureel interview
<https://www.pharos.nl/infosheets/het-culturele-interview/>
 - Waar bent u geboren en opgegroeid?
 - Wat ziet u als de oorzaak van het probleem?
 - Kunt u hierover praten met familie of vrienden?
 - Hoe praat u erover? Wat zijn de woorden in uw eigen taal?
- Werken met tolken –studenttolken die getraind zijn gestandaardiseerd te werk te gaan
- Kennis over sociale kaart, cultuur-sensitieve ‘nazorg’: zorgorganisaties, dagopvang, thuiszorg, casemanagement

Uitnodigingsbrief: beeldverhaal in samenwerking met Pharos

<https://www.pharos.nl/kennisbank/heeft-yasmina-dementie-of-niet/>

tekening

SCREENING RUDAS

Rowland University Dementia Assessment Screening

- Geheugen: 'We gaan zo winkelen, niet vergeten te kopen; olie, suiker..'
- Visuospatiele oriëntatie: 'Wijs uw rechterhand aan...'
- Visuoconstructie: 'Tekent u dit na..'
- Praxis: 'Doet u mij maar na...'
- Oordeelsvermogen: 'U wilt de straat oversteken, maar er is geen zebrapad of stoplicht. Wat doet u?'
- Taal: 'Noem zoveel mogelijk dieren die u kent'

Score uit 30, afkapwaarde 22/23

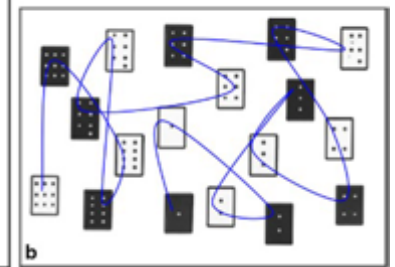
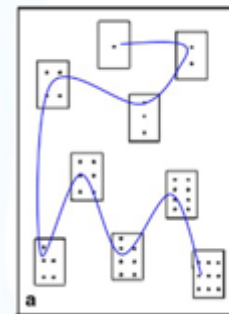
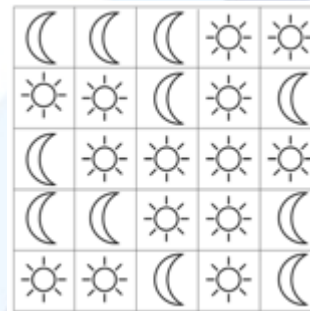
<https://www.nkop.nl/praktijk/meetinstrumenten/details/?instrument=37>

(Nederlands Kenniscentrum Ouderen Psychiatrie)

SCREENING Cross-Culturele Dementiescreening

Screeningsinstrument ontwikkeld in Slotervaart MC Amsterdam;

- Geheugen (herkenning)
- Mentale verwerkingsnelheid
- Interferentiegevoeligheid (zoals Stroop)
- Verdeelde aandacht (zoals TMT)

ERASMUS MC

Erasmus

Neuropsychologisch onderzoek

Testbatterij in onderzoek

Focusgroepen met neuropsychologen met ervaring met de doelgroep
Cultuur-sensitieve batterij: onderscheid ongeletterd & laag-opgeleid, en hogere opleiding

- Screening voor geletterdheid
- Geheugen: Visuele associatie test foto versie
- Taal: Cross-culturele benoemtaak
- Visuo-constructie: stick-design taak
- Executief functioneren: Turkse Stroop

Andere taken die op dit moment getest worden!

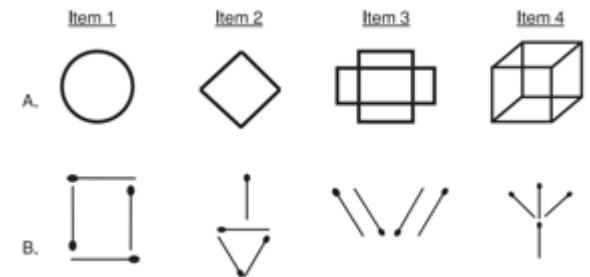
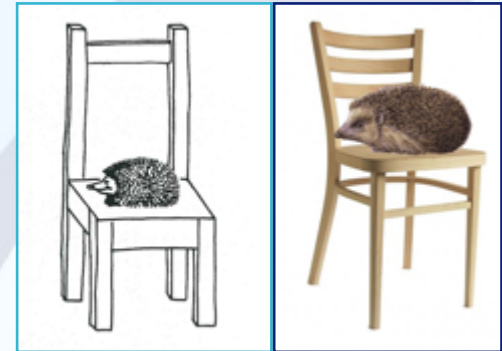

Fig. 1. Stimuli for Constructional Praxis (panel A) and Stick Design (panel B).

Neuropsychologisch onderzoek

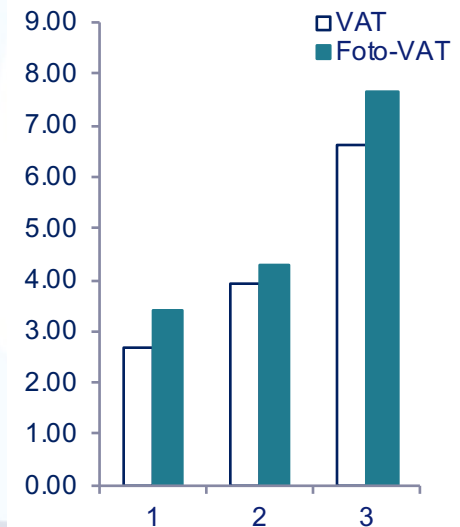
Visuele associatie test – foto versie

- Anterograde amnesie – associatief geheugen
- Goed onderscheid Alzheimer – vasculaire dementie

Assessment of Visual Association Memory in Low-Educated, Non-Western Immigrants with the Modified Visual Association Test

Sanne Franzen, Esther van den Berg, [...], and Janne M. Papma

Tips/adviezen cultuur-sensitieve dementie diagnostiek

1. Gebruik aangepast informatie- en psychoeducatie materiaal (denk ook aan uitnodigingsbrief)
2. Bel de afspraak altijd even na, dit verhelpt no-show
3. Overweeg elementen uit het Cultureel Interview in anamnese
4. IADL: vraag bijv. naar de volgorde van het gebed, of andere handelingen die mensen nog doen
5. Wees je bewust van de nadelen die vertolking door een familielid met zich mee kunnen brengen
6. Indien mogelijk: zet een tolk in, vooral tijdens neuropsychologisch onderzoek. Vraag tolk eerder te komen voor uitleg
7. Gebruik geschikt screenings- en test materiaal
8. Ga actief op zoek naar cultuur-sensitieve zorgorganisaties, sociale kaart

Bedankt voor uw aandacht!

Dank aan al onze projectpartners

Speciale dank aan Sanne Franzen, promovendus

Marleen Harkes, Klinisch Geriater

Rozemarijn van Bruchem, Internist Ouderengeneeskunde

Esther van den Berg, klinisch Neuropsycholoog

Frank Jan de Jong, Neuroloog

ZonMw

**H+
MC**

olvg

**MAASSTAD
ZIEKENHUIS**

PHAROS

Erasmus MC
Erasmus

CONTACT

migrantenpoli@erasmusmc.nl

Janne Papma

j.papma@erasmusmc.nl

Sanne Franzen

s.franzen@erasmusmc.nl

Erasmus MC

Culturally-competent care Alzheimer's Association

1. Understand the linguistic, economic and social barriers that individuals from different cultures face in healthcare
2. Understand that families from different cultures consider alternatives to Western healthcare philosophy
3. Do not place everyone in a particular ethnic group in the same category (education)
4. Respect cultural differences regarding physical distance and contact
5. Consider the culture's typical perceptions of aging or caring for elderly